

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep

0033 OSLO

Vår ref.
04/01177-006/ORD

Arkivkode
S10 &13

Dykkar ref.

Dato
17.02.2005

MELDING OM VEDTAK - HØYRING - NOU 2004:26 HEIMFALL

Kommunestyret handsama i møte 14.02.2005 sak 0018/05.

Følgjande vedtak vart fatta:

”Vaksdal kommune sitt syn kan oppsummerast i følgjande konklusjonar:

- a) Heimfallsaka gjeld eigarskapet til vasskraftsektoren, og saka vedkjem vitale verdiar og interesser for det norske samfunn både i dag og for våre etterkomarar
- b) Eit stort og spreidd offentleg eigarskap har stor eigenverdi, og nye heimfallsreglar må utformast slik at dei stimulerer til framleis offentleg eigarskap
- c) Fleirtalet sitt framlegg gjev insentiv til snarleg sal av offentlege eigarandelar. Framlegget tek korkje i vare dei nasjonale interesse som føreligg, eller omsynet til dei kommunale og fylkeskommunale eigarane som framleis ønskjer eigarskap
- d) Mindretalet sitt framlegg gjev ein rimeleg balanse mellom omsynet til offentleg eigarskap på kort og lang sikt, og omsynet til effektiv ressursbruk og naudsynlege omstruktureringar. Kommunen støttar mindretalet sitt framlegg og syner til dei grunngevingar som er gjevne i mindretalsmerknaden
- e) Den norske stat må føreta ei avklaring av EØS-avtalen si betydning for framtidige konsesjons- og heimfallsreglar
- f) Saka bør ikkje fremjast for Stortinget for endeleg behandling før grundigare konsekvensutgreingar føreligg

1. Innleiing

Heimfallsordninga vart innført av Stortinget for hundre år sida for å sikra eit nasjonalt eigarskap til våre vasskraftressursar. Heimfallsordninga – som gjev private/utanlandske eigarar tidsavgrensa konsesjonar med heimfall til staten og offentlege eigarar evigvarande konsesjonar – har sytt for at kraftsektoren i dag er eigd av det offentlege med 90 prosent. Kraftsektoren har vore og er ein berebjelke i det norske samfunn. Samtidig som sektoren rår over nokre av våre viktigaste naturverdiar utgjer den ein vital infrastruktur i samfunnet vårt.

Når Heimfallsutvalet foreslår endringar i heimfallsreglane, set utvalet i spel grunnlaget for dagens eigarskap i vasskraftsektoren. Samtidig uttaler eit samla utval på s.12:

"Vassdragene representerer fornybare og evigvarende ressurser av stor nasjonal verdi, både økonomisk og miljømessig. I dag er kraftproduksjon den viktigste økonomiske utnyttelsen. Vannkraften utgjør 99 prosent av kraftproduksjonen i landet, og er av grunnleggende betydning for verdiskapingen og velferden. Norge har et unikt fortrinn i å utnytte disse naturressursene til kraftproduksjon. For å sikre at vassdragsressursene blir utnyttet på best mulig måte ut fra samfunnets interesser nå og i fremtiden, er det nødvendig med et godt utbygd system av økonomiske og administrative virkemidler."

Kommunen er samd i denne skildringa av kraftsektoren sin betydning. Når utvalet då foreslår gjennomgripande endringar i heimfallsordninga, burde følgjande føresetnader vore til stades:

- Utvalet har ei klar målsetting med dei endringar som vert foreslegne
- Utvalet har eit klart oversyn over verknadane av foreslegne endringar

Eit fleirtal på ni av utvalet sine tolv medlemmar foreslår at konsesjonsinnehavar på heimfallstidspunktet skal få ein ubetinga rett til ein andel av anlegga eller av verdien av anlegga. Denne retten til eit evigvarande eigarskap vil auke marknadsverdien av kraftanlegga i dag. Dette framlegget vil forsterka salspresset på dagens offentlege eigarar ytterlegare.

Kommunen kan ikkje sjå at fleirtalet har skildra eit klart mål med dei endringsframlegga som er fremma. Heller ikkje kan kommunen sjå at fleirtalet har gjeve noko klar skildring av dei verknader endringane vil ha t.d. i høve til dei store samfunnsverdiar som kraftsektoren forvaltar, jamfør det grunnleggjande forvaltningsprinsipp i plan- og bygningslova § 33-1 om at; *"Formålet med en konsekvensutredning er å klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn"*.

Det har tidlegare vore opplyst at regjeringa har hatt som mål å fremma sak for Stortinget våren 2005, basert på Heimfallsutvalet si innstilling.

Når innstillinga både manglar ei klar målsetting og konsekvensutgreiingar, vil kommunen foreslå at saka ikkje vert fremma så raskt og før desse grunnlaga er til stades.

2. Det framtidige eigarskapet i vasskraftsektoren

Heimfallsutvalet sitt mindretal, bestående av representantane for KS, LO og LVK har i ein felles uttale (innteken i innstillinga kap.10.4.3) fremma andre framlegg til nye heimfallsmodellar. I denne vert det m.a. uttalt:

"Våre vassdrag og vannkraftproduksjonen for Norge har i seg verdier som rekker langt ut over drifts- og samfunnsøkonomiske modeller. (...) Disse medlemmer ser det derfor slik at verken skatte- eller konsesjonsreglene fullt ut ivaretar de sterke samfunnmessige behov for styring og kontroll som foreligger i vannkraftsektoren. Det offentlige eierskapet har derfor en stor egenverdi. (...) Bare gjennom et omfattende offentlig eierskap kan disse verdiene sikres for senere generasjoner."

Kommunen sluttar seg fult ut til dette og til dei grunnleggjande som mindretalet har gjeve.

Fleirtalet ønskjer å leggje til rette for auka utanlandsk eigarskap i vasskraftsektoren, jamfør følgjande frå s. 142 i utgreiinga:

"Flertallets forslag til fremtidig hjemfallsregime kan likevel innebære økt privat eierandel i kraftsektoren. (...) En eventuell økning av utlendingers eierandel i norsk kraftnæring vil derfor reflektere en allmenn utvikling med sterk vekst i grensekryssende investeringer."

Kommunen vil syna til at uavhengige økonomisk sakkyndige har konkludert med at fleirtalet sitt framlegg ikkje berre "kan" innebere auka privat og utanlandsk eigarskap, men mest sannsynlig vil gjere det, og at det offentlege utvalet vil verte betydeleg.

Fordi dette strir mot kommunen sitt syn på det framtidige eigarskapet i kraftsektoren, vil kommunen motsetja seg fleirtalet sitt framlegg til framtidige heimfallsmodellar.

3. Tilhøve til dagens offentlege eigarar

Dagens offentlege eigarskap er delt mellom staten med 50 prosent gjennom Statkraft AS, og kommunale og fylkeskommunale eigarar med om lag 40 prosent.

Vaksdal kommune er i dag medeigar i BKK AS med 0.37% eigarandel.

Det er kommunen sitt syn at det spreidde offentlege eigarskapet har mange positive sider, og at ei framtidig heimfallsordning bør gje grunnlag for ei vidareføring av dette.

Fleirtalet på ni føreslår at konsesjonsinnehavar på heimfallstidspunktet skal gjevast ein ubetinga rett til ein andel i det heimfalte anlegg. Framlegget skal mellom anna tilgodesjå dei offentlege eigarar som ønskjer å selje ved at; *"dersom en offentlig eier ikke lenger ønsker å drive med kraftproduksjon vil salgssummen forventes å reflektere den fremtidige konsesjonærens rettigheter ved hjemfallet"*. Dette vil med andre ord forsterka det salspresset som frå før ligg i fleirtalet sitt framlegg. Også av den grunn vil kommunen motsetja seg fleirtalet sitt framlegg, som direkte er eigna til å undergrave dagens offentlege eigarskap.

Det er frå media ei kjent sak at utanlandske kraftføretak er sterkt interessert i å kjøpa seg inn i norske vasskraftanlegg. Fleirtalet sitt framlegg vil gje slike kraftføretak evigvarande rettar til norske vasskraftressursar. På dette punktet vil fleirtalet sitt framlegg direkte motarbeida viktige nasjonale interesser knytt til vasskraftsektoren.

4. EØS-avtalen

Tilhøva til EØS-avtalen har vore sentralt for Heimfallsutvalet, og det heiter i kap 10.2.6 at; *"Det er en sentral premis for utvalget at forslaget til et fremtidig hjemfallsregime skal være robust i forhold til de forpliktelser Norge har gjennom EØS-avtalen."*

Mindretalets framlegg om ein transaksjonsmodell tek sikte på å handsama likt alle framtidige konsesjonsinnehavarar, uavhengig om desse er offentlege eller private. På denne måten søker mindretalet å ivareta målsettinga i EØS-avtalen om fri etableringsrett og fri kapitalflyt, som er dei bestemmelsane som ESA syner til når dei kritiserer dagens norske reglar.

Det går fram av utvalet si innstilling at utvalet sin EØS-utgreiar har uttrykt skepsis til mindretalet sitt framlegg til ein såkalla transaksjonsmodell, og at fleirtalet; *"har lagt stor vekt"* på dette (s.126). Kommunen konstaterar at også staten sine tre representantar i utvalet tilhøyrer dette fleirtalet. Vidare konstaterar kommunen at staten så seint som i brev av 19. april 2002 til ESA hevda at; *"konsesjonssystemet med tidsbegrensede konsesjoner og hjemfall er ledd i den statlige forvaltningen av eiendomsretten til vannfallene, og det fremgår av EØS-avtalens artikkel 125 at avtalen ikke på noen måte skal berøre avtalepartenes regler om eiendomsretten."*

Kommunen sluttar seg til mindretalet sitt syn om at det har oppstått ein uholdbar situasjon i høve til EØS-avtalen. Det er lite tillitsvekkande at den norske stat på den eine sida fastheld at EØS-avtalen ikkje legg avgrensingar på våre konsesjons- og heimfallsreglar, og på den andre sida tilpassar sine synspunkt til at avtalen likevel gjeld fullt ut.

Kommunen meiner at det er maktpåliggjande at staten avklarar med ESA om, og i tilfelle i kva omfang, EØS-avtalen legg føringar for vår framtidige heimfallsordning.

5. Lengd av konsesjonstida

Eit knapt fleirtal på sju i utvalet går inn for at framtidig konsesjonslengd vert sett til 75 år, medan mindretalet på fem føreslår 60 år, som er dagens ordning.

Eit samla Heimfallsutval går inn for reglar som gjev ei vesentleg større marknadsopning enn dagens reglar. Det er kommunen sitt syn at dess større marknadsopning er, dess viktigare er det med eit robust og reelt heimfallsinstitutt. Kommunen meiner det bør vere ei overordna målsettinga om å behalda eit tungt offentlig eigarskap i vasskraftsektoren også på lang sikt. Av den grunn støttar kommunen mindretalet sitt framlegg om konsesjonstid på 60 år.

6. Private konsesjonærar

Om lag 10 prosent av kraftforsyninga er eigd av private føretak, i hovudsak den kraftkrevjande industrien. Om lag 6,5 prosent av desse har tidsavgrensa konsesjonar med heimfall til staten.

Fleirtalet føreslår å omgjere dagens konsesjonar til nye tidsavgrensa konsesjonar på 75 år frå lovendringstidspunktet, og med evigvarande rett til 1/3 av anlegget for konsesjonsinnehavar. Framlegget synes i hovudsak å vere motivert av EØS-utgreiaren sine konklusjonar.

Mindretalet føreslår å vidareføra dei rettane konsesjonærane har i dag. Fleirtalet sitt framlegg vil innebera at dei private får ei forlenging som er lengre enn kva dei opphavleg fekk konsesjon til. Fleirtalet sitt framlegg vil vidare medføra ei verdioverføring på fleire milliardar kroner frå stat og kommune til privat sektor, heilt utan vilkår om til dømes kor krafta skal brukast.

Kommunen gjev si tilslutning til mindretalet sitt syn og syner til det som ovanfor er sagt om tilhøvet til EØS-avtalen.

Meir enn 30 prosent av dei private kraftanlegga er i dag heilt konsesjonsfrie fordi dei vart bygd før konsesjonslovene av 1909. Mindretalet går inn for å likestillast desse anlegga konsesjonsrettsleg med dei andre kraftanlegga med grunnlag i nye reglar.

Dersom det syner seg nødvendig å endre dagens evigvarande konsesjonar for offentlege eigarar til tidsavgrensa konsesjonar, er det kommunen sitt syn at også evigvarande rettar hos dei private konsesjonsinnehavarane må omgjerast på same måte.

7. Vertskommunane sine interesse

Heimfallsutvalet føreslår å vidareføra dagens lovbestemte heimfallsrettar for dei berørte vertskommunane, men med visse avgrensingar i gjeldande "trappetrinnsreglar". Framlegget, saman med framlegget om å innføra tidsavgrensa konsesjonar for alle (enten straks som fleirtalet eller ved transaksjon som mindretalet), vil føra til at omfanget av anlegg som heimfell aukar vesentleg.

Kommunen støttar framlegget til vidareføring av vertskommunane sine rettar og framlegget til ny "trappetrinnsregel", slik eit samla utval går inn for."

Rett utskrift:

Dagfinn Roe
Ass. rådmann

Kopi til:
Landssamanslutninga av vasskraftkommunar